

Πότε Αναστήθηκε ο Χριστός;

Δημήτρης Ι. Μπουνάκης
Καθηγητής Μαθηματικών, επ. Σ.Σ.Μ.
dimitrmp@sch.gr

Το ερώτημα αυτό μπορεί ίσως να θεωρηθεί δευτερεύον ή και περιττό από πολλούς Χριστιανούς, μπροστά στο υπερβατικό γεγονός της Ανάστασης του θεανθρώπου, όμως παραμένει ακόμη και σήμερα, 2000 περίπου χρόνια από τότε που συνέβη, ανοικτό, αφού δεν έχει απαντηθεί με ακρίβεια, παρά το ότι για πολλά, ακόμη και προ Χριστού γεγονότα, γνωρίζουμε με ακρίβεια το έτος που συνέβησαν. Απλά υπάρχουν κάποιες πολύ πιθανές ημερομηνίες τις οποίες θα δούμε παρακάτω. Πράγματι, προκαλεί έκπληξη και απορία το γεγονός ότι ενώ οι ευαγγελιστές αναφέρουν πάρα πολλά για την ζωή, τη δράση, τα πάθη και την Ανάσταση του Χριστού, δεν αναφέρουν γι' αυτά ένα αντίστοιχο έτος και ημερομηνία, πέρα από το γνωστό και μονότονο «επί ποντίου Πιλάτου», ενώ βέβαια αναφέρουν την ημέρα και την ώρα του θανάτου. Ίσως η χρονολόγηση των ετών που γινόταν την εποχή αυτή, με αρχή το «έτος κτίσεως της Ρώμης», να μην ήταν ευρέως σε χρήση και να προτιμούταν η «εποχή» ηγεμόνων ή αυτοκρατόρων. Να σημειώσουμε ακόμη ότι σπανίζουν οι αναφορές των ιστορικών της εποχής (Ιώσηπος κ.ά.) για τον Χριστό, ίσως επειδή ο Χριστιανισμός θεωρήθηκε αρχικά ως μια αίρεση του Ιουδαϊσμού, υπόθεση δηλαδή μιας μικρής μειοψηφίας στη μακρινή αυτή περιοχή της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.

Πράγματι, τα Ευαγγέλια, τα οποία γράφτηκαν από το 48μ.Χ. μέχρι το 66 μ.Χ. με πρώτον το κατά Μάρκον (πάντα με το Ιουλιανό –παλαιό– ημερολόγιο που ίσχυε από το 45 π.Χ. - 709 από κτίσεως Ρώμης), αναφέρουν πως ο Χριστός σταυρώθηκε όταν ηγεμόνας της Ιουδαίας ήταν ο Πόντιος Πιλάτος, επί Ρωμαίου αυτοκράτορα του Τιβερίου (14-37 μ.Χ.). Γνωρίζουμε ότι ο Πόντιος Πιλάτος ήταν Ρωμαίος επίτροπος, ανθύπατος του Τιβερίου και παρέμεινε στην Ιουδαία από το 26 μ.Χ. μέχρι το 35 μ.Χ., γεγονός που επιβεβαιώνεται από μια επιτύμβια πλάκα που βρέθηκε στην Καισάρεια (της παλαιστίνης) το 1961.

Οι Ιουδαίοι κατηγορήσαν αρχικά τον Χριστό στον πόντιο Πιλάτο οποίος τον έστειλε στον Ηρώδη Αντύπα (επειδή καταγόταν από την Γαλιλαία, περιφέρεια του Ηρώδη), ο οποίος δεν βρήκε κάτι εναντίον του και τον έστειλε πάλι στον Πιλάτο (Λουκάς κεφ. 23). Ο Ηρώδης Αντύπας ήταν ένα από τους εναπομείναντες γιούς (τους άλλους τους δολοφόνησε) του (αιμοσταγούς-τρελού) Ηρώδη Α΄ του Μέγα (38π.Χ.- 4π.Χ.) και ανέλαβε τετράρχης (τοπικός ηγεμονίσκος υπάκουος στη Ρώμη) των περιοχών Γαλιλαίας και Περαιάς μετά τον θάνατο του πατέρα του το 4

π.Χ.. Ο Ηρώδης Αντύπας βασίλευσε από το 4 π.Χ. μέχρι το 37 μ.Χ. και είναι αυτός που διέταξε τον αποκεφαλισμό του Ιωάννη του Βαπτιστή.

Εξ' άλλου τα Ευαγγέλια αναφέρουν ότι ο Χριστός σταυρώθηκε ημέρα Παρασκευή, παραμονή του Εβραϊκού Πάσχα εκείνης της χρονιάς, που ήταν ημέρα Σάββατο και ετάφη εκείνο το απόγευμα πριν τη δύση του Ηλίου. Επίσης ότι η Ανάσταση έγινε την επαύριον του Σαββάτου («η μια του Σαββάτου», η μετέπειτα Κυριακή των Χριστιανών).

«και διαγενομένου του σαββάτου Μαρία η Μαγδαληνή και Μαρία η του Ιακώβου...Αναστάς δε πρωί πρώτη σαββάτου εφάνη πρώτον Μαρία τη Μαγδαληνή» (Μάρκος, ΙΣΤ', 1 και ΙΣΤ', 9)

«Τη δε μιά των σαββάτων Μαρία η Μαγδαληνή έρχεται πρωί σκοτίας έτι ούσης εις το μνημείον και βλέπει τον λίθον ηρμένον εκ του μνημείου» (Ιωάννης Κ', 1-2)

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι πρέπει να υπολογίσουμε κατ' αρχήν τις ημερομηνίες που γιορτάστηκε το Εβραϊκό Πάσχα ημέρα Σάββατο κατά την δεκαετία από το 26 μ.Χ. μέχρι το 35 μ.Χ (που βασίλευσε ο Πόντιος Πιλάτος), σύμφωνα με την χριστιανική χρονολόγηση (του Ιουλιανού-παλαιού ημερολογίου). Αλλά το Εβραϊκό Πάσχα εορταζόταν την 14^η του (εβραϊκού) μήνα Νισάν ο οποίος άρχιζε με την πρώτη νέα σελήνη, μετά την εαρινή ισημερία, δηλαδή το Εβραϊκό Πάσχα (εορτή των Εβραίων για την απελευθέρωσή τους από την αιγυπτιακή αιχμαλωσία) συνέπιπτε με την πρώτη εαρινή πανσέληνο αυτού του μήνα.

Οι αστρονομικοί υπολογισμοί ([1], σελ. 272) δίνουν μόνο τρεις ημερομηνίες με πανσέληνο και Σάββατο από το 26 μ.Χ. μέχρι το 35 μ.Χ. δηλαδή τα χρόνια που βασίλευσε ο Πόντιος Πιλάτος.:

20 Απριλίου 26 μ. Χ., 8 Απριλίου 30 μ.Χ. και 4 Απριλίου 33 μ.Χ.

Αν τώρα οι τότε ημέρες των πανσελήνων των Ιουδαίων συμπίπτουν με αυτές που υπολογίζουμε σήμερα αστρονομικά για τα έτη αυτά, οι πιθανές ημερομηνίες Ανάστασης του Χριστού, είναι οι Κυριακές:

21 Απριλίου 26 μ. Χ., 9 Απριλίου 30 μ.Χ. και 5 Απριλίου 33 μ.Χ.

Είναι λοιπόν φανερό ότι αν γίνει γνωστό το έτος, τότε προσδιορίζεται και η ημερομηνία.

Ποιο όμως από τα τρία αυτά έτη είναι το έτος της Ανάστασης;

Λογικά βέβαια πρέπει να το συσχετίσουμε και με το έτος γέννησης του Χριστού, αφού κατά τα ευαγγέλια έζησε 33 έτη. Το θέμα του έτους γέννησης του Χριστού και της έναρξης της αρίθμησης των ετών, είναι ένα άλλο θέμα στο οποίο δεν συμφωνούν όλοι οι ερευνητές. Κατά τον Ευαγγελιστή Ματθαίο (Β', 1-11) ο Χριστός γεννήθηκε στην Βηθλεέμ της Ιουδαίας (όπου πήγε για να απογραφεί ο Ιωσήφ, ο άνδρας της Παναγίας), τον καιρό του Βασιλιά Ηρώδη του Μέγα: *«Του δε Ιησού γεννηθέντος εν Βηθλεέμ της Ιουδαίας εν ημέραις Ηρώδου του βασιλέως, ιδού μάγοι...»*, επομένως πριν το 4 π.Χ.

Έτσι έχουμε τα εξής πιθανά έτη γέννησης:

Α. Οι αστρονόμοι λαμβάνοντας ως βάση το «άστρο της βηθλεέμ», αλλά και με μερίδα ιστορικών λαμβάνοντας κυρίως υπόψη την (πρώτη) απογραφή του Καίσαρα Αυγούστου (8-7 π.Χ., επί ηγεμόνα της Συρίας Κυρήνιου) υποστηρίζουν ως πιθανό έτος γέννησης το 7 π.Χ., το οποίο συμβιβάζεται με την πανσέληνο του 26 μ.Χ.

Β. Άλλοι ιστορικοί βασιζόμενοι κυρίως στο ότι η «σφαγή των νηπίων» με αφορμή την γέννηση του Χριστού, έγινε από τον Ηρώδη τον Μέγα (38π.Χ.- 4π.Χ.) λίγο πριν το 4 π.Χ. ή κατά το 4 π.Χ., υποστηρίζουν ως πιθανότερο έτος γέννησης το 5 π.Χ., αφού ο Ηρώδης πέθανε λίγο καιρό μετά (από 13 Μαρτίου μέχρι 12 Απριλίου του 4 π.Χ. σύμφωνα με τον ιστορικό Ιώσηπο). Η άποψη αυτή δεν αποκλείει η απογραφή στην συγκεκριμένη περιοχή να έγινε το 5 ή 4 π.Χ. (ανεξάρτητα αν η απόφαση ελήφθη στην Ρώμη το 8-7 π.Χ.). Η άποψη αυτή ενισχύει το ενδεχόμενο η Ανάσταση να έγινε το 30 μ.Χ.

Γ. Ο Σκύθης μοναχός και εκκλησιαστικός συγγραφέας Διονύσιος ο Μικρός (όπως ταπεινά αυτοαποκαλούταν) (περίπου 470-544 μ.Χ.) ο λεγόμενος "εφευρέτης του Έτους του Κυρίου", ο οποίος όρισε ως έτος 1μ.Χ., το έτος γέννησης του Χριστού (που το αντιστοιχίσε στο 753 από κτίσεως Ρώμης). Στην αρίθμηση αυτή οφείλεται η σημερινή αρίθμηση των ετών.

Δεν γνωρίζουμε πως ο Διονύσιος όρισε το έτος 1, ως έτος γέννησης του Χριστού, πάντως συμβιβάζεται με την πανσέληνο του 33 μ.Χ., αλλά έχει και ένα ιστορικό επιχείρημα: πράγματι, όλοι οι ερευνητές συμφωνούν ότι ο Απόστολος Παύλος έγινε Χριστιανός το 34 ή 35 μ.Χ. και σε σύντομο χρόνο μετά την Ανάσταση του Χριστού, οπότε συνάγεται ότι η δημόσια εμφάνιση του Χριστού πρέπει να διήρκεσε μέχρι το 33 μ.Χ., οπότε και σταυρώθηκε..

Την άποψη αυτή ενισχύει εν μέρει και ο Ευαγγελιστής Λουκάς, ο οποίος αναφέρει ότι η εμφάνιση του Ιωάννη του Βαπτιστή έγινε στα 15 χρόνια από την βασιλεία του αυτοκράτορα Τιβέριου (14-37 μ.Χ.) άρα το 28 ή 29 μ.Χ., οποίος βάπτισε και τον Χριστό, περίπου στα τριάντα χρόνια του (Λουκάς Γ', 1, 23) πιθανόν και το ίδιο έτος (αφού η δράση του Ιωάννη ήταν βραχύβια) και με την οποία άρχισε την δημόσια εμφάνισή του ο Χριστός. Έτσι με τα δεδομένα αυτά συνάγεται ως πιθανό έτος γέννησης του Χριστού λίγο πριν το 1 μ.Χ. που είναι κοντά στην άποψη να θεωρήσουμε το έτος 33 μ.Χ. ως έτος της Ανάστασης του Χριστού.

Συνοψίζοντας, αφού σύμφωνα με τους ευαγγελιστές ο Χριστός έζησε 33 χρόνια, αν δεχθούμε την άποψη των αστρονόμων και μερικών ιστορικών ότι ο Χριστός γεννήθηκε το 7 π.Χ. τότε πιθανώς η Ανάσταση έγινε το 26 μ.Χ., αν δεχθούμε την άποψη ότι γεννήθηκε γύρω στο 4 π.Χ. η Ανάσταση έγινε πιθανώς το 30 μ.Χ., ενώ αν δεχθούμε την άποψη του Διονύσιου του Μικρού το 33 μ.Χ. Ίσως κάποιοι

υπολογισμοί ή πληροφορίες των ιστορικών να είναι λανθασμένες (όχι φυσικά σκόπιμα) και έτσι δεν είναι δυνατόν μέχρι σήμερα να απομονωθεί ένα μόνο έτος παθών και Ανάστασης του Χριστού. Μην ξεχνούμε ότι οι Εβραίοι είχαν το δικό τους σεληνιακό ημερολόγιο που διέφερε από το επίσημο (ηλιακό) Ρωμαϊκό Ιουλιανό ημερολόγιο και είναι πιθανό κάποιο σφάλμα στην αντιστοιχία των ημερομηνιών, αλλά και στον ακριβή καθορισμό των ημερών των φάσεων της σελήνης (νέα σελήνη, πανσέληνος κλπ).

Τέλος, η πληροφορία των ευαγγελιστών ότι τις ημέρες της Σταύρωσης ο Απόστολος Πέτρος βρισκόταν στην αυλή του σπιτιού του Αρχιερέα Καϊάφα και ζεσταινόταν στη φωτιά, γεγονός που σημαίνει ότι έκανε κρύο στην Ιερουσαλήμ το προηγούμενο βράδυ της Σταύρωσης του Χριστού, δίνει ένα μικρό πλεονέκτημα στις ημερομηνίες του 30 και 33 μ.Χ. αντίστοιχα, αφού λόγω και του υψομέτρου της Ιερουσαλήμ (περίπου 750 μ. πάνω από τη θάλασσα) και της απόστασής της από τη Θάλασσα και στις τρεις παραπάνω ημερομηνίες μπορεί να υπάρχει πρώιμο ανοιξιιάτικο βραδινό κρύο και υγρασία.

Προ ολίγων ημερών (17/3/2017), δημοσιεύθηκε στον ηλεκτρονικό τύπο η είδηση ο Χριστός «σταυρώθηκε την Παρασκευή 3 Απριλίου του 33 μ.Χ.» Αυτό στηρίχθηκε στην σεισμική έρευνα που διεξήχθη από το International Geology Review το οποίο εξέτασε την σεισμική δραστηριότητα γύρω από την Νεκρά θάλασσα η οποία επέχει 20 περίπου χιλιόμετρα από την Ιερουσαλήμ (όπου έγινε η σταύρωση και η Ανάσταση του Χριστού). Όπως ίσως θα έχουμε ακούσει, στο σχετικό κατά Ματθαίο Ευαγγέλιο (κζ' 1-56) καθώς ο Χριστός ξεψυχούσε πάνω στον Σταυρό, ένα δυνατός σεισμός έπληξε την περιοχή, ο ουρανός και η Γη σκοτείνιασαν, η Γη εσείσθη, οι τάφοι ανοίχθηκαν... Οι ερευνητές Jefferson Williams από το Supersonic Geophysical μαζί με συναδέλφους του από το Research Center for Geoscientific Geophysical, μελετώντας βαθύτερα στρώματα εδάφους από την παραλία Ein Gedi Spa στην Νεκρά θάλασσα διαπίστωσαν ότι είχαν συμβεί δυο σεισμοί, ο ένας το 31 π.Χ. και ο άλλος μεταξύ του 26 μ. Χ. και 36 μ. Χ. ο οποίος χρονικά συμπίπτει με τον σεισμό που αναφέρει ο Ματθαίος. Οι πληροφορίες αυτές των γεωλόγων αυτών συμβιβάζονται με την αστρονομική άποψη για τις πανσελήνους (26, 30, 33 μ.Χ.) αλλά χωρίς να δίνουν το ακριβές έτος, θεωρούν ως πιο πιθανό έτος Ανάστασης το 33 μ.Χ. δεχόμενοι προφανώς την επιλογή του Διονύσιου του Μικρού για το έτος γέννησης του Χριστού.

«Τριήμερος εκ τάφου.....»

Σχετικό με το έτος Ανάστασης του Χριστού είναι και αυτό που συχνά ακούμε στην εκκλησία, ότι ο Χριστός αναστήθηκε «τριήμερος εκ τάφου...» το οποίο προκαλεί απορία σε πολλούς, αφού από το απόγευμα της Παρασκευής μέχρι τα ξημερώματα της Κυριακής δεν είναι 3 ημέρες, ούτε καν 2 ολόκληρες.

Κατ' αρχήν όλα τα ευαγγέλια συμφωνούν στο ότι ο Χριστός σταυρώθηκε Παρασκευή, παραμονή του πάσχα των Εβραίων και ξεψύχησε την «ενάτην ώρα» της παρασκευής, δηλαδή στις 3 το απόγευμα (υπολόγιζαν τότε την ημέρα -με το φως του ήλιου- από τις 6 το πρωί) ετάφη εκείνο το απόγευμα, πριν την δύση του ηλίου, και αναστήθηκε τα ξημερώματα της επομένης του Σαββάτου (Κυριακής για τους Χριστιανούς). Είναι όμως γνωστό ότι η καινούργια ημέρα (ημερονύκτιο) τα χρόνια εκείνα στην Ιερουσαλήμ άρχιζε στις 6 το απόγευμα της προηγούμενης, περίπου με την δύση του Ηλίου (και όχι όπως σ' εμάς σήμερα στις 12 τα μεσάνυχτα) και τελείωνε το απόγευμα στις 6, δηλαδή από την μια δύση του ηλίου στην άλλη. Έτσι το «τριήμερο» εννοεί-δηλώνει ότι ο Χριστός έμεινε για τρεις

ημέρες στον τάφο: Την Παρασκευή (μέχρι τις 6 το απόγευμα), το Σάββατο (από τις 6 το απόγευμα της παρασκευής μέχρι τις 6 το απόγευμα του Σαββάτου) και την Κυριακή (από τις 6 το απόγευμα του Σαββάτου μέχρι την Ανάστασή του τα ξημερώματα της Κυριακής) και όχι επί τρεις ολόκληρες ημέρες (ημερονύκτια). Εδώ δεν πρόκειται για τον γνωστό μας ακριβή ή επιστημονικό χρόνο, αλλά για παραδοσιακό-λαϊκό θα λέγαμε χρόνο που και σήμερα χρησιμοποιείται (π.χ. εννιάμερα, σαράντα). Η παράδοση αυτή διατηρείται και σήμερα στην εκκλησία μας, όπου π.χ. το βράδυ της δικής μας Πέμπτης γίνεται η ακολουθία των παθών του Χριστού, που έγινε πραγματικά Παρασκευή, αφού από την Πέμπτη το απόγευμα, με την δύση του ήλιου, αρχίζει η Παρασκευή των Ιουδαίων. Κάτι ανάλογο έγινε και από τον Διονύσιο τον Μικρό που όρισε ως «έτος 1» το έτος γέννησης του Χριστού, ενώ αν το όριζε ως «έτος μηδέν», τότε το κάθε επόμενο έτος θα έδειχνε πόσα έτη έχουν περάσει από το έτος γέννησης του Χριστού (έχει επίδραση και στο πρώτο-τελευταίο έτος των αιώνων). Έτσι σήμερα, το 2017, αν θεωρήσουμε σωστό τον καθορισμό του Διονύσιου, έχουν περάσει 2016 έτη και όχι 2017! Αλλά δικαιολογούμε τον πολυμαθέστατο ηγούμενο Διονύσιο τον Μικρό, αφού τότε στο Ρωμαϊκό σύστημα αρίθμησης δεν υπήρχε ο αριθμός μηδέν...

Καλό Πάσχα

Βιβλιογραφία

1. Στ. Θεοδοσίου-Μ. Δανέζης, Η Οδύσσεια των Ημερολογίων, τόμος Β΄, σελ.270.
- 2.<http://www.synaxarion.gr/gr/cpgid/13eaa7d5501e4d92956b5a091f85d081/cmspage.aspx>
3. <http://www.sostis.gr/blog/item/406-pote-graftikan-ta-evaggelia>